

Självvärdering avseende forskarutbildning i historia

Härmed inlämnas ovanstående rubricerade självvärdering till
Universitetskanslersämbetet. Arbetet med framställande av självvärdering har
organiserats och genomförts av företrädare för aktuell forskarutbildning.

Bo Hellgren
Dekan

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Linköpings universitet
Forskarutbildningsämne: Historia
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Aspektområde: område, miljö och resurser

Forskarutbildningsämne

Ämnet Historia har funnits vid Linköpings universitet ända sedan slutet av 1960-talet. Då var fortfarande det som senare skulle bli Linköpings universitet en filial till Stockholms universitet. När Linköpings högskola bildats (1970) och man arbetade för att bli ett fullvärdigt universitet stod forskningen vid Filosofiska fakulteten, eller snarare avsaknaden av densamma, i centrum för diskussionerna. Från statsmakternas sida var linjen tydlig: några resurser till forskning och forskarutbildning var inte att räkna med så till vida inte denna paketerades i en ny, annorlunda form. Några undantag med forskning fanns inom det filosofiska fältet, som pedagogik, ett ämne som hade en särställning genom kopplingen till gamla lärarseminariet. Resultatet av tankemödan i Linköping blev *Tema*, en tvärvetenskapligt upplagd institution grundad under 1980-talet med forskarutbildning upplagd efter ett antal olika brett organiserade "samhällsrelevanta" teman. Då hade redan högskolan blivit till universitet (1975). Tema Kommunikation, Tema Vatten, Tema Teknik och Tema Hälsa blev de första temana. Härefter tillkom Tema Barn, Tema Genus, Tema Mat samt Tema Äldre, Tema Etnicitet och Tema Q (Kultur och samhälle) som placerades på andra institutioner. Resultatet av den tematiska utbyggnaden blev alltså att tematiska enheter numera finns på såväl Temainstitutionen som på andra institutioner. Gemensamt för dessa är tanken att täcka in olika breda samhällsrelevanta aspekter i teman. Grundutbildningsämnena på Filosofiska fakulteten fick härmed en forskningsanknytning och Tema blev därmed en så kallad forskningsöverbyggnad för många ämnen. Historia var tidigt positivt till samarbete med temana och blev snabbt representerat som inriktning bland dessa och många avhandlingar med historisk inriktning har på så vis genom åren lagts fram vid Linköpings universitet. Särskilt vid Tema Barn har många historiska avhandlingar fullbordats. Historisk tidskrift (HT) som bland annat förtecknar aktuella avhandlingar i Historia inkluderar sedan flera år även historiska avhandlingar som skrivits vid Tema.

Från ungefär mitten av 1990-talet kom ett flertal av grundutbildningsämnena vid Filosofiska fakulteten att etablera egna ämnesspecifika forskarutbildningar vid sidan av Tema. Det fanns, ansåg man, ett stort antal aspekter kopplade till grundutbildningsämnena som inte kan täckas av ett antal teman. Vidare var intresset starkt från många ämnen att bygga en utbildning hela vägen från grundkurser till forskarutbildning. Till saken hör att för att rekrytera och behålla välmeriterad personal måste denna kunna meritiera sig. Hit hör bland annat uppgiften att forska och handleda doktorander. Att bygga en komplett miljö har varit en viktig komponent även för studenterna som på så sätt möter alla nivåer inom historieämnet och kan se hur dessa hänger ihop.

Inom Historia, som sedan 10 år tillhör institutionen ISAK (Institutionen för studier av samhällsförändring och kultur) har under åren ett antal olika modeller prövats: en forskarskola på 1990-talet tillsammans med Sociologi och Filosofi, med namnet *Civitas* och ett samarbete med en forskningsinriktad avdelning, *Tema Q*, som finns på samma institution som Historia. (Den senare har kulturforskning på sitt program, där programområdet kulturarv ligger ämnet Historia närmast.) Vid dessa två forskarskolor har flera historiedoktorander passerat. Tema Q har när detta skrivs sju doktorander (varav två historiker) och en antagning med ytterligare tre doktorander planeras under 2017. Det är oklart vilka specifika ämnesprofiler dessa kommer att ha. Vid institutionen ISAK finns härutöver två doktorander inom fältet pedagogiskt arbete, samhällsämnenas didaktik. En av dessa har en historiedidaktisk inriktning. Sammantaget utgör dessa en tillräckligt stor miljö för att utgöra en god plattform för de enskilda doktoranderna och följaktligen också för kommande ämnesdoktorander i Historia.

Forskarutbildningen i Historia inrättades under 2015, utan att några särskilda medel till doktorander tillförts ämnet. Då hade betydelsen av en egen forskarutbildning förankrats vid Filosofiska fakulteten och en extern stiftelse bildats som genom sin avkastning i framtiden avser att understödja Historia vid Linköpings universitet. Avsikten är att medlen från stiftelsen ska kunna ge ett värdefullt tillskott för att dels kunna bygga upp en grupp historiedoktorander, dels möjliggöra viss forskning inom tjänst för lektorerna i anslutning till doktorandernas forskning. Personalen på Historia har vidare enats om gemensamma strategier för att stärka forskningsmiljön. En sådan strategi är att via en aktiv dialog med universitetsbiblioteket säkra prenumerationer av för oss väsentliga databaser och tidskrifter.

Forskarutbildningen i historia har för tillfället endast en doktorand antagen. Doktoranden har sin försörjning genom sin arbetsgivare TCO, vilket betyder att han inte har en doktorandtjänst hos oss så som övriga doktorander i allmänhet har. Hans studietakt är förnärvarande 50 procent. Doktoranden följer den allmänna studieplan som vi fått godkänd och det kursutbud som vi erbjuder. Hans kurser överensstämmer inte till fullo med det utbud vi planerar för de kommande doktoranderna och som vi redovisar här i vår självvärdering. Vår nuvarande doktorand har kunnat tillgodoräkna sig poäng tagna från forskarutbildningskurser givna i Historia vid Stockholms universitet och som blivit tillgodoräknade hos oss.

För att bredda och säkra den ämnesmässiga kompetensen i en liten miljö har ämnet Historia ett samarbete med flera nationella aktörer inom området. Särskilt kan nämnas den samverkan som sker med Historia vid Karlstads universitet på såväl grundutbildnings- som på forskarutbildningsnivå. Hit hör också ett samarbete kring bedömning av uppsatser och examensarbeten på grundläggande nivå. Samarbetet innebär att vi kan använda våra universitets samlade lärarkompetens för kursgivning, granskning av manus o.s.v.

Personal

Vid Avdelningen för historia finns för närvarande nio tillsvidareanställda lärare, alltså nio presumtiva handledare: fyra lektorer (varav två kvinnor), två docenter och tre biträdande professorer (varav en kvinna). Forskarutbildningen leds av vår forskarstudierektor (kvinna), men hela kollegiet bidrar med sin kompetens i förhållande till forskarutbildningens behov. Kompetenserna har en stor bredd, vilket är betydelsefullt för en avdelning med ett betydande grundutbildningsuppdrag. Avdelningens lärare har varit framgångsrika med att få forskningsmedel och vi har härmed många externfinansierade uppdrag. Bland finansiärerna märks Riksbankens jubileumsfond, Vetenskapsrådet och Riksantikvarieämbetet.

Kompetensområden hos lärarna:

- Medeltiden/Renässansen
- Stormaktstiden
- Historisk demografi
- Oral history

- Judisk historia
- Genushistoria
- Arbetlivshistoria
- 1800-1900-talens historia
- Familjehistoria
- Lokalhistoria
- Kulturarvsstudier
- Migrationshistoria
- Historiedidaktik/Historiebruk
- Kulturhistoria/populärkultur
- Läromedelsforskning

Sammantaget betyder detta att vi både har en god kronologisk kompetens som spänner över hela det tidsspänn som vi undervisar om och att vi dessutom har en bred innehållslig, metodologisk och teoretisk kompetens, liksom erfarenheter av utbildning från grundnivå över avancerad nivå till forskarutbildningsnivå. Detta gör att lärarkårens kompetens väl svarar mot de krav våra kurser kräver och många olika tänkbara områden för kommande doktorsavhandlingar. Till de ovan uppräknade områdena kan våra alltjämt verksamma emeritusprofessorers forskningsinriktningar föras, medicinhistoria, handikapp- och omsorgshistoria, agrarhistoria samt rättshistoria.

Till doktorander vid LiU utses minst två handledare varav en innehar uppdraget som huvudhandledare. Den doktorand vi har för närvarande har också en tredje handledare med specialistkompetens från ett annat lärosäte. För att säkerställa att kvaliteten på den handledning som doktoranden får är av hög kvalitet ställs vid LiU krav på att huvudhandledaren ska vara docent- eller professorskompetent. Biträdande handledare ska ha avlagt minst doktorsexamen eller ha motsvarande vetenskaplig kompetens (LiU-2014-00530). Till huvudhandledare får endast utses den som innehar eller uppehåller en anställning vid LiU.

Minst en av doktorandens handledare ska ha genomgått högskolepedagogisk handledarutbildning med fokus på forskarstudier. Denna handledarutbildning är i enlighet med LiU:s anställningsordning (LiU-2016-01370) även obligatorisk för den som söker anställning eller befordran till professor eller biträdande professor samt ansöker om att bli antagen som docent. Handledarutbildningen ges regelbundet av LiU:s högskolepedagogiska enhet Didacticum, vilket säkerställer att blivande handledare har goda möjligheter att ta del av denna kurs. Alla lärarna i kollegiet har högskolepedagogisk utbildning och betydande tidigare erfarenheter från forskarutbildning vid något av temana, Centrum för handikappvetenskap eller Pedagogiskt arbete på LiU eller från andra universitet. Ett antal lärare i kollegiet följer för tillfället den kurs i forskningsetik som genomförs av en systerinstitution vid LiU.

Kollegiet i Historia har de senaste åren genomgått stora förändringar till följd av pensionsavgångar och påföljande nyrekryteringar. Ett flertal av dessa har betydande externa forskningsanslag vilket resulterar i såväl individuell som kollektiv kompetensutveckling. Internt på avdelningen för historia pågår en process där två lärare just har befordrats till biträdande professorer och en genomgår prövning för befordran till professor. För att underlätta både den processen och att understödja arbetet med att skapa goda projektansökningar har institutionen de senaste åren använt så kallade strategiska medel för att möjliggöra friställning av tid för ansökningskrivande. Historiska seminariet och särskilda ansökningsseminarier är andra byggstenar som använts för att höja kompetensnivån hos kollegiet. Biträdande handledarskap är också en byggsten för att både skapa bredare handledningskompetens för doktoranderna och för att skola in nytillkomna kolleger i forskarhandledningsprocessen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att lärarna i Historia har en betydande erfarenhet. De har handlett, varit bedömare ingått i betygsnämnder, varit opponenter, sakkunniga m.m. på institutionen (tema Q), på övriga LiU och på andra lärosäten.

Forskarutbildningsmiljö

Forskarutbildningen i Historia syftar till att den studerande ska avlägga doktorsexamen. Det finns också en möjlighet till en etappavgång genom en licentiatexamen. Studieplanen redogör noggrant för vilka mål som gäller för vardera utbildningen. Doktorsexamen kräver normalt fyra års heltidsstudier. Gör doktoranden assistenttjänstgöring om högst 20 procent per år, förlängs studietiden med ytterligare ett år. Historia har arbetat för att skapa stabila och tydliga strukturer för forskarutbildningen, vilket inkluderar en gemensam intellektuell miljö. Detta innebär att vi kontinuerligt arbetar i ett så kallat historiskt seminarium (vår motsvarighet till högre seminarium) där doktoranders och disputerade forskares arbeten diskuteras.

Forskarutbildningen i Historia organiseras både som en traditionell doktorandutbildning och som en del i en forskarskola tillsammans med andra doktorander på institutionen där vi erbjuder ett gemensamt kurspaket för alla. Härfter erbjuder vi resterande obligatoriska kurser och de valbara kurserna som är speciella för historiedoktoranderna genom Avdelningen för historia (där kollegiets samlade kompetens utnyttjas), andra relevanta utbildningar inom LiU eller i samarbete med andra lärosätens forskarutbildningar i Historia. Historiedoktoranderna, liksom övriga doktorander vid ISAK följer en förutbestämd doktorandstege med ett antal kontrollstationer (se nedan).

Hela verksamheten är en lärmiljö, där såväl kurser som seminarieserier och aktivt konferensdeltagande ingår i forskarutbildningen. En stor del av forskarutbildningen sker i seminarieform. Detta innebär att doktoranderna ingår i en aktiv seminariemiljö och befinner sig i en forskarmiljö med övriga doktorander, forskare inklusive handledarna. Stödet till doktoranderna och styrningen av forskarutbildningen kommer från flera olika möten, handledningsmötet, handledarmötet och handledarkollegium. Handledningsmötet består av mötet mellan handledarna och doktoranden. Handledarmötet är det möte handledarna själva har för att tala ihop sig och diskutera hur handledningen ska drivas vidare. Handledarkollegiet består av alla verksamma disputerade lärare i miljön som tillsammans ansvarar för forskarutbildningens inriktning under ledning av forskarstudierektorn. Huvudhandledare utses vid antagningen och biträdande handledare vanligtvis under första året.

Seminarier äger under terminstid rum varje vecka på institutionen på bestämda tider fördelade på institutionens delar. Under seminarierna behandlas både doktoranders och lärares texter: avhandlingsutkast, preliminära versioner av tidskriftsartiklar, forskningsrapporter och projektansökningar. Vi diskuterar också texter av utomstående relevanta författare. Även inbjudna gäster, från Sverige och andra länder deltar i seminarierna.

Doktoranderna presenterar uppsatser, kapitel och artiklar inom Historiska seminariet. Detta sker efter behov men oftast en gång per termin. Den regelbundet återkommande seminarieverksamheten ger goda möjligheter för doktorander att presentera och få kommentarer på delar av avhandlingen under hela avhandlingsarbetet, men också att utveckla sin förmåga att diskutera andra forskares vetenskapliga arbete.

ISAK har en ”doktorandstege” som innebär att doktoranden skall passera vissa stationer i sitt avhandlingsarbete vid vissa tidpunkter. Detta innebär också att uppföljningen av doktorandernas utveckling sker utifrån en strukturerad modell:

- A. Individuell studieplan. Justeras minst en gång per år
- B. Avhandlingsidé färdig - slutet av termin ett
- C. Avhandlingsplan PM – under termin två
- D. Halvtidsseminariet eller licentiatseminariet - slutet av termin fyra
- E. Slutseminarium - slutet av termin sju

Individuella studieplaner utformas enligt regelverket tillsammans med de forskarstuderande och behandlas av forskarstudierektorn och handledarkollegiet. Fakulteten gör också årligen en uppföljning av doktorandernas individuella studieplaner där avvikelser skall noteras och följas upp. Doktorandens individuella studieplan är ett "aktivt" dokument som uppdateras minst en gång per år i en diskussion mellan handledare och doktorand. I den individuella studieplanen noteras viktiga genomgångna och planerade moment i forskarutbildningen (kurser, konferensdeltagande, undervisningsuppdrag osv). Det finns en tydlig rutin för att notera hur olika studiemoment relaterar till högskoleförordningens examensmål för doktorsexamen.

Enskilda doktoranders arbete diskuteras regelbundet i samtal mellan doktorander och handledare som ett led i handledningen och som en del av framtagandet av den individuella studieplanen. Doktorandens progression diskuteras också vid handledarmöten och vid handledarkollegiet. Den första diskussionen om doktorandernas utveckling i doktorandstegen sker vid det så kallade PM-seminariet, då en noggrann genomgång av handledningssituationen och doktorandens arbete görs av handledargruppen under ledning av forskarstudierektorn.

Då cirka 50 % av arbetet (kurser och avhandling) beräknas vara utfört diskuteras avhandlingsmanuset på det så kallade halvtidsseminariet av en extern opponenter med särskild lämplighet för uppdraget, samt av en bedömargrupp bestående av två disputerade forskare. Licentiatseminariet går till på liknande sätt.

Slutligen sker en noggrann granskning vid slutseminariet, då cirka 90 % av arbetet beräknas vara utfört. Manuset bedöms då av en för ändamålet särskilt lämpad extern senior forskare, samt av en slutseminariekommitté (bestående av tre forskare). Kommittén upprättar i samarbete med opponenter en noggrann skriftlig rapport som diskuteras vid handledarmötet. Denna rapport skickas efter handledarmötets godkännande till doktoranden och handledarna.

Samtliga lärare vid Avdelningen för historia är resurspersoner för PM-seminarier, halvtidsseminarier, slutseminarier och som extra handledarstöd vid behov. Doktorandstegen och den individuella studieplanen ger en löpande uppföljning, tydlighet och förutsägbarhet. Till den handledande lärargruppen kan också våra emeritusprofessorer knytas. Dessa är alltså aktiva forskare och representerar olika historievetenskapliga kompetenser.

För att vidga doktoranders möjligheter att ta del av ett brett utbud av kurser i syfte att såväl fördjupa som bredda sin kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet och vetenskaplig metodik annonseras de av Filosofiska fakultetens forskarutbildningskurser som är öppna för doktorander från andra utbildningar/ämnena ut på en gemensam webbplats.

Genom att delta i kurser vid annan forskarutbildningsmiljö/institution än doktorandens egen ges också möjlighet för doktoranden att bygga nätverk och knyta kontakter med doktorander och forskare inom andra delar av lärosätet och andra lärosäten. Handledarna ska understödja doktorandens deltagande i nationella och internationella kurser och konferenser. Genom att ansluta forskarutbildningen till Nationella forskarskolan i historia får våra doktorander också delta i forskarskolans skrivbordsutbyte.

Våra doktorander erbjuds undervisning på vår undervisningstunga institution, en viktig kommande meriteringsgrund. Detta sker med hjälp av erfarna mentorer från den ordinarie lärarkåren. Doktoranderna förbereds också för denna arbetsuppgift genom kurserna Lärande och kunskap samt Historikerprofessionens roller och uppgifter.

På universitetet finns flera "stödfunktioner" som påverkar vår forskarutbildning på olika vis. Fakulteterna är formellt ansvariga för forskarutbildningarna och att dessa håller god kvalitet. Linköpings universitet har ett särskilt fortbildningsorgan, Didacticum, som ger kurser i handledning på forskarnivå, kurser som är obligatoriska för personer som ska åta sig handledaruppdrag. Varje år anordnas särskilda forskarutbildningsdagar gemensamma för hela universitetet.

Forskarutbildningen i Historia är nystartad och har för närvarande en aktiv doktorand. Doktoranden har svenska som modersmål, kan skriva och tala engelska samt är född på 1950-talet. Han påbörjade doktorandstudier i Stockholm på 1990-talet, men övergick efter en tid till ett centralt uppdrag inom tjänstemannaorganisationen TCO, där han blev utbildningsledare.

Vi har alltså för närvarande enbart en aktiv doktorand i forskarutbildningen i Historia. Detta är naturligtvis en utmaning. Framgent kommer vi att anta ett par doktorander åt gången, finansierade av den ovannämnda stiftelsen, annan extern finansiär eller genom fakultetsmedel. Vår nuvarande aktiva doktorand och framtida doktorander ingår dock i ett större doktorandkollektiv. Vid ISAK, vår institution, finns även en forskarutbildning i Tema Q med för närvarande sju aktiva doktorander, fyra kvinnor och tre män, de flesta födda på 1980-talet. I vår miljö finns dessutom två doktorander i pedagogiskt arbete placerade, en manlig och en kvinnlig doktorand. Därtill har vi sedan ett år tillbaka ett samarbete med forskarutbildningen i Historia vid Karlstads universitet för att säkra doktorandernas tillgång till en bred och djup ämnesspecifik forskarutbildningsmiljö med kompetenta handledare. Våra doktorander har kontinuerlig tillgång till Tema Q:s forskarseminarium och Tema Q:s doktorander har på samma sätt tillgång till Historiska seminariet. Vi informerar även varandra om kommande forskarutbildningskurser (detta görs även på en övergripande fakultetsnivå). I kommande doktoranduttagning eftersträvas en doktorandgrupp sammansatt på ett sätt som främjar jämställdhet.

Lärarna (potentiella handledare): Det finns för närvarande nio disputerade forskare på avdelningen som utgör en pool med möjliga handledare för doktorander. Följande lärarkategorier finns i ämnet Historia: 3 biträdande professorer, 2 docenter, fyra lektorer. Av dessa är en tredjedel kvinnor. Bland forskningsledarna på avdelningen (biträdande professorer och docenter), av vilka en kvinna är biträdande professor. Avdelningschefen och forskarstudierektorn är kvinnor. Angående ålder har det inom ämnet skett en generationsväxling därmed finns tre seniora forskare som är födda på 1950-talet, medan majoriteten av den nyrekryterade personalen är född på 1970-talet. Vi menar således att vi har en bra åldersmässig bredd på personalen. Alla disputerade lärare, oavsett om de är handledare eller ej, deltar på avdelningens handledarkollegium och undervisar i varierande grad på olika doktorandkurser. På handledarkollegiets sammanträden görs uppföljningar av de individuella studieplanerna och huvudhandledarna redogör för hur det går för de doktorander som de handleder. Det förs inte några protokoll under mötena, eftersom tanken är att handledarna ska ha en möjlighet att dryfta eventuella problem i relation till doktoranderna och deras arbeten och få råd från sina kollegor.

Handledarkollegiet fungerar således som ett stöd och ett forum för handledarna att be om hjälp och hjälpa varandra. I och med det tas ett kollektivt ansvar för handledningen av forskarutbildningens alla doktorander. Samtliga huvudhandledare förväntas dessutom att läsa och delta vid Historiska seminariet när doktoranderna lägger fram texter och avhandlingskapitel. Därmed bidrar alla seniora forskare och lärare till handledningen av samtliga doktorander. För att stärka och bredda handledningskompetensen samarbetar vi sedan ett år med forskarutbildningen i Historia vid Karlstads universitet. Vi kan konstatera att det finns en stor resurs för de framtida doktoranderna att kunna finna andra handledare och biträdande handledare vid behov.

Språkkompetensen inom handledargruppen är god. Flera av forskningsledarna publicerar sig främst på engelska, men även i viss mån på tyska. Flera av forskarna i miljön har erfarenheter av att arbeta i arkiv i Sverige, men även i andra länder och kan därmed hantera källmaterial på exempelvis tyska och engelska. Utöver språkkunskaper i svenska, engelska, tyska finns även kunskaper i hebreiska, franska och latin.

Samtliga handledare har dock svenska som modersmål, så trots att forskningen på avdelningen i viss mån har en internationell inriktning, kan samtliga handledare ta del av policys, dokument och skrivelser som gäller forskarutbildningen (som för det mesta är skrivna på svenska). Samtliga handledare kan därmed åta sig förtroendeuppdrag såsom att sitta i nämnder och styrelser (där arbetspråket oftast är svenska) och leda seminarier (där såväl engelska som svenska texter diskuteras och där det omväxlande talas engelska och svenska).

Aktiva handledare: Varje doktorand ska ha en huvudhandledare och minst en biträdande handledare. Den nu aktiva doktoranden har en manlig huvudhandledare och två manliga biträdande handledare. En av de biträdande handledarna har dock djup och bred genusvetenskaplig kompetens. En kvinnlig biträdande professor är emellertid huvudhandledare för en doktorand på vår avdelnings andra forskarutbildning (Tema Q) och en kvinnlig lektor är biträdande handlare för två doktorander i pedagogiskt arbete med samhällsdidaktisk inriktning som är placerade på vår avdelning och därmed ingår i den dagliga arbetsmiljön.

Könsmässiga möjligheter och utmaningar: Då könsfördelningen i handledarkollektivet är ojämn handlar de könsmässiga utmaningarna för Historias del i första hand om hur detta ska hanteras för att doktoranderna ska möta och få goda förebilder av båda könen. Även om könsfördelningen är ojämn och fler män än kvinnor finns i handledarkollektivet, tar kvinnorna i miljön ett stort ansvar för den kollektiva miljön. För tillfället är det en kvinna som är forskarstudierektor. Hon är även ordförande för Historiska seminariet och handledarkollegiet. En annan kvinna är avdelningschef (och forskarstudierektor för den andra doktorandutbildningen vid institutionen). Vi är i miljön medvetna om att det är viktigt att eftersträva en ansvarsmässigt jämn fördelning mellan könen för att skapa en miljö med goda förebilder. Ett exempel på hur detta görs är till exempel hur ledningen av Historiska seminariet organiseras, i år (2017) är det en kvinna som är ordförande och ledare för seminariet. Året innan (2016) var det en man som ledde seminariet. Genom att rotera och fördela ansvar mellan olika medarbetare synliggörs för doktoranderna att såväl män som kvinnor kan inneha alla positioner och ta ansvar för samtliga uppgifter inom forskarutbildningen och universitetsvärlden.

Språkliga utmaningar och möjligheter: Forskningen inom avdelningen är delvis internationell och flera av forskarna tillhör forskningsfronten inom sina fält och är aktiva på den nordiska och europeiska arenan och är därmed vana att föra vetenskapliga samtal på engelska. Det ser vi som en styrka inför framtida doktorandantagningar, som även kan komma att innefatta doktorander som inte talar svenska. En möjlig svaghet i miljön är att den är etniskt och nationellt homogen, vilket ska beaktas i framtida rekryteringar. Den nationella homogeniteten kan dock ur språksynpunkt även betraktas som en styrka, emedan samtliga i personalen talar och förstår svenska och därmed aktivt kan ta del av policy- och styrdokument och åta sig förtroendeuppdrag.

I vår nystartade forskarutbildning har vi systematiskt arbetat för att säkerställa att vår utbildning håller god kvalitet och att en relevant samverkan sker med det omgivande samhället. Vår gemensamma avsiktsförklaring om samarbete med forskarutbildningen i Historia med Karlstad universitet gjordes med just det syftet: att säkerställa bred och hög kvalitet.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Måluppfyllelse av kunskapsformen – kunskap och förståelse

Enligt vår allmänna studieplan ska våra doktorander läsa 60 obligatoriska högskolepoäng (hp). De obligatoriska doktorandkurserna som i huvudsakligen ligger under det första året har som ett syfte att skapa en bred historievetenskaplig kunskapsbas och förståelse för den historiska professionen. De obligatoriska kurserna utgörs av Teori (7,5 hp), Metod (7,5 hp), Kultur- och socialhistoria (9 hp), Metod i teori och praktik (15 hp) och Historieundervisning i högre utbildning (7,5 hp), Historieprofessionens roller och uppgifter (7,5 hp) samt den för samtliga undervisande doktorander obligatoriska kursen i avancerad högskolepedagogik Lärande och kunskap (6 hp). De obligatoriska innehåller klassiska och nya centrala historievetenskapliga texter, historiografiska genomgångar, metodövningar och nyare teoretiska och metodiska utvecklingar inom historievetenskaplig forskning. Målet med de obligatoriska kurserna är att skapa en grund för en bred kunskap och förståelse för historievetenskap och för historievetenskapens roll i samhället. Forskarutbildningen i Historia tar sin utgångspunkt i att Historia är en kritisk kultur- och samhällsvetenskap. Därför finns det även möjlighet att delta och läsa delar av de ovannämnda teori- och metodkurserna i samarbete med institutionens forskarutbildning vid Tema Q, inom ramen för kurserna Forskarrollen (7,5 + 7,5 hp),

Forskningsprocessen (9 hp) och Kulturvetenskaplig teori (15 hp). Den senare kursen är förstås endast relevant för historiedoktorander med kulturvetenskaplig profil.

Utöver de obligatoriska kurserna ska doktoranderna även läsa valbara kurser. De valbara kurserna väljs i samråd med handledaren och doktoranderna har här möjlighet att välja att gå kurser vid andra universitet i Sverige eller utomlands. De valbara kurserna gör det möjligt för doktoranderna att specialisera sig teoretiskt, metodologiskt och empiriskt inom de områden som är relevanta för avhandlingen. Vår nuvarande doktorand har till exempel fått möjlighet att fördjupa sig i forskning om tjänstemännens nationella och internationella historia.

Utöver kursverksamheten är Historiska seminariet en fast punkt i vår forskarutbildning. Seminariet är obligatoriskt för alla doktorander i Historia och en mötesplats där forskare, doktorander och gästforskare diskuterar texter (ofärdiga och färdiga). Doktoranderna förväntas lägga fram en text per termin. Genom att läsa och diskutera både seniora forskares och doktoranders textutkast skapas en god möjlighet för doktoranderna att ta del av andras forskning på institutionen och därmed förhålla sig till en bredare forskningsfront än sin specifika forskning. Utöver Historiska seminariet uppmanas och erbjuds doktoranderna att delta vid och lägga fram texter vid Tema Q:s forskarseminarium och seminarieriet för didaktik i samhällsämnen (DISA). Därtill ordnas varje år en doktorandworkshop tillsammans med forskarutbildningen i Historia vid Karlstad universitet. Våra doktorander deltar också regelmässigt vid ämnet Historias så kallade ämnesmöten, vilket gör att doktoranden får god insyn i alla delar av huvudområdet Historias utmaningar och planeringsverksamhet. Ämnesmöten genomförs i allmänhet en gång per månad. Historia har dessutom ett lärarutbyte med Sheffield Hallam University i Storbritannien. I samband med att lärare/forskare från Sheffield besöker Linköping tillser vi att doktoranderna i miljö alltid får diskutera forskning med den inresande historikern på ett seminarium.

Det finns tre huvudmetoder som vi använder för att säkerställa att doktorander uppnår bred kunskap och förståelse för forskningsområdet och att progression uppnås genom utbildningen. För det första genom skrivuppgifter, muntliga presentationer och examinationer i de obligatoriska kurserna. För att säkerställa progressionen inom de obligatoriska kurserna tänker vi även att vi diskuterar dessa på de återkommande mötena med handledarkollegiet i Historia och Tema Q samt de månadsvisa ämnesmötena i Historia. För det andra säkerställs doktorandernas kunskapsinhämtning och utveckling av förståelse genom kontrollstationerna i doktorandstegen. Genom att involvera både interna och externa granskare vid ett halvtids- eller licentiatseminarium och slutseminarium (90 %) säkerställer vi det breda kunnandet genom intern självgranskning och genom extern peer-review av avhandlingarnas forskningsområde. Brett kunnande hamnar i fokus vid dessa tillfällen genom att doktoranderna måste relatera sin forskning och sina forskningsfrågor till ett större forskningsfält än avhandlingen. För det tredje säkerställs det breda kunnandet när doktoranderna på seminariet presenterar texter och får ta del av andra forskares texter.

Alla komponenter ovan (uppgifterna på de obligatoriska kurserna, doktorandstegen och Historiska seminariet) är centrala för vår uppföljning av doktorandernas utveckling avseende bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet. Vi anser att kurserna skapar en bred gemensam kunskapsbas i historievetenskap och kunskap om historievetenskapens roll i samhället. Detta säkerställs i de examinerande momenten i kurserna där det tidigt borde framkomma om doktorander har svårt att tillgodogöra sig studierna. Lärargruppen ska återkommande diskutera doktorandernas progression på handledarkollegiet och på ämnesmöten i Historia (då lämnar doktoranderna, som alltså normalt deltar i ämnesmötena).

Seminarierna i doktorandstegen (PM-seminarium, halvtidsseminarium eller licentiatseminarium samt slutseminarium) är också centrala för att säkerställa doktorandernas kunnande i relation till för avhandlingsprojektets relevanta forskningsfronter. Vi har redan nu, trots den ringa tid som forskarutbildningen i Historia har varit i gång, god erfarenhet av seminariets positiva inverkan på doktorandens bredare kunskap och förståelse: Seminariet är en grundläggande arena för bred kunskaps- och färdighetsutveckling och en kontrollstation för doktorandens utveckling av sin egen forskning i relation till en bredare forskningsfront (när de lägger fram egna texter).

Avslutningsvis kan vi framhålla att vi kontinuerligt kommer att arbeta med att utveckla de obligatoriska kurserna och det finns en ständig diskussion om krav i doktorandstegen. Seminariet är av mycket god kvalitet, såväl seniora forskare som doktorander från den egna forskarutbildningen och andra forskarutbildningar på ISAK deltar aktivt och kontinuerligt. Doktoranderna har även tillgång till och möjlighet att delta i Tema Q:s seminarier. För att säkra den ämnesspecifika kompetensen inom ämnet sker samverkan, som tidigare nämnts, på såväl forskarutbildningsnivå som på grundutbildningsnivå med Historia vid Karlstads universitet.

Inom personalen finns tidigare erfarenheter från doktorandhandledningar, genom bland annat handledning av doktorander med historisk inriktning på Tema Q och Pedagogiskt arbete vid vår institution, vid Centrum för handikappvetenskap och Tema Genus vid universitet. Flera i personalen är eller har även varit handledare för doktorander vid andra lärosäten som exempelvis Malmö högskola och Uppsala universitet.

Sammantaget har vi med dessa exempel visat att vårt arbete för att doktoranderna ska nå bred kunskap och förståelse för historievetenskapen genom obligatoriska kurser, doktorandstegen och Historiska seminariet (och andra seminarieverksamheter) – håller mycket god kvalitet.

Kurser: Under det första året läser de nyantagna doktoranderna gemensamma kurser tillsammans och delvis tillsammans med doktorander på Tema Q: Forskarrollen (7, 5 + 7,5 hp) och Forskningsprocessen (9 hp). Dessa kurser ger bland annat en översikt över metoder inom det historie- och kulturvetenskapliga forskningsfältet och lärandemålen på den sistnämnda kursen är specifikt att visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet; visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete; visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. Utöver dessa två kurser som i ett mycket brett perspektiv behandlar metoder som används inom kulturvetenskaplig, och därmed även historievetenskaplig forskning, ska doktoranderna läsa tre obligatoriska kurser i historievetenskaplig metod och teori.

Kurserna syftar till att ge doktoranden en bred kunskap och förståelse av metod inför det kommande avhandlingsarbetet. Under kursen ska doktoranden argumentera för tänkbara val av vetenskapliga metoder som kan användas i den egna empiriska undersökningen samt diskutera olika problem som kan bli aktuella när metoderna används i praktiken. Eftersom avhandlingsprojekten inom Tema Q och Historia ser tämligen olika ut möter också de framtida doktoranderna olika metoder, vilket ger ett brett kunnande inom metod.

Valbara fördjupningskurser i specialiserade metoder för avhandlingens genomförande kommer också att erbjudas doktorander i och utanför miljön. Inom miljön finns seniora forskare med expertis inom såväl kvantitativa metoder som kvalitativa metoder (muntlig historia, dekonstruktion och genealogiska analyser, etnografiskt fältarbete, komparation, källkritik och kvalitativ textanalys).

För miljöns del och det breda metodkunnandet i miljön innebär detta att doktoranderna också tar med sig kunskap och erfarenheter de har fått från dessa kurser till det historiska forskarseminariet. Därigenom förs ett brett metodkunnande in i forskarutbildningen och forskarutbildningsmiljön.

Historiska seminariet: Doktoranderna deltar ungefär varannan vecka i Historiska seminariet där seniora forskare och doktorander presenterar pågående forskning och får kommentarer och kritik av övriga deltagare. Här exponeras doktoranden och de framtida doktoranderna kontinuerligt för de olika metoder som används inom historievetenskapen och de får därmed kontinuerligt diskutera olika metoders för- och nackdelar. Här medverkar historiker från hela universitetet oavsett institutionell tillhörighet.

Andra seminarier: Tema Q:s seminarier ger ytterligare tillfällen att diskutera metod. Då ges tillfälle att diskutera metodfrågor med de inbjudna gästföreläsarna eller doktoranderna, seniora forskarna vid Tema Q utifrån deras forskning. Eftersom Tema Q består av forskare från många olika discipliner (exempelvis kulturarv, Historia, Sociologi, Antropologi, Idéhistoria och Litteraturvetenskap) möts och stöts olika metodtraditioner mot varandra vilket säkerställer ett brett kunnande om metod. Även detta ger upphov till metoddiskussioner och bidrar till att doktoranderna får en bred och fördjupad förståelse för de metoder som används inom historievetenskaplig forskning. Därtill kommer den årliga doktorandworkshopen tillsammans med doktorander och seniora forskare från forskarutbildningen i historia vid Karlstad universitet.

Presentationer, konferenser, ansökningar: Vårt mål är även att våra doktorander ska delta och presentera egna texter i seminariegrupper utanför miljön (en återkommande sådan situation är doktorandworkshopen tillsammans med Karlstad och skrivbordsutbytet inom ramen för Nationella forskarskolan i Historia) och på nationella och internationella konferenser. Även detta är ett centralt lärtillfälle och ger möjlighet att få ytterligare perspektiv på olika metoder och deras användningsområden. Vi menar att även arbetet med att utveckla forskningsansökningar (som diskuteras på historieseminarier) ger ett viktigt tillfälle att diskutera metod; inte minst en metods möjlighet och begränsningar i relation till olika frågeställningar.

De olika obligatoriska kurserna samt deltagande i seminarierna och doktorandstegen är de viktigaste verktygen för att säkerställa att doktoranderna utvecklar en bred kunskap och förståelse för historievetenskapliga metoder. Genom examinationer och seminariediskussioner säkerställs att doktoranden får bred kunskap, men också förmåga att kritiskt reflektera över för sina egna metodval. Avhandlingsarbetet och speciellt doktorandstegens kontrollstationer syftar till att även säkerställa en bred kunskap och förståelse för metod inom forskningsområdet då doktoranden ofta behöver motivera sina metodval i relation till andra möjliga riktningar på avhandlingen. Dessa tillfällen kommer att bli viktiga kontrollstationer där vi kan stämma av bland annat kvaliteten i doktorandernas förståelse för metodrelaterade frågor.

Sammanfattningsvis arbetar vi alltså aktivt för att doktoranderna ska nå bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom historievetenskapen. En styrka när det gäller detta är att det inom miljöns finns kompetens avseende många olika metodtraditioner. Denna breda kompetens kommer att komma doktoranderna till del genom både kurser och seminarier. Vi anser att vi håller en mycket hög kvalitet när det gäller en bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metod inom historievetenskaplig forskning. Med tanke på att forskarutbildningen nyss har startat har vi ännu inte hunnit genomföra någon övergripande uppföljning, men uppföljningar och kvalitetsutvecklande åtgärder har vidtagits i form av att den nuvarande doktoranden flera gånger har fått presentera texter om metod på seminariet. Kollegiet har därvid kunnat bidra med förslag på hur avhandlingsprojektet metodologiskt kan utvecklas. Historiska seminariet har dessutom haft metodfrågor som programpunkt flera gånger.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Forskarutbildningen bygger på att doktorander lär sig och utvecklas bäst inom en tydlig och vägledande ram – doktorandstegen. Doktorandstegen, tillsammans med det nära samarbetet med handledare och andra seniora forskare, ser vi som en rik lärandemiljö som hjälper doktoranderna att bli forskare. Doktorandstegen har flera strukturer som hjälper doktoranden med olika aspekter av forskarrollen.

Vissa delar av doktorandstegen är särskilt utformade för att hjälpa doktoranden med tidsplaneringen tidigt i sina forskningsprojekt. Dessa inkluderar ett PM-seminarium som hjälper doktoranden att planera sitt forskningsprojekt genom en forskningsplan, liksom kravet att lägga fram ett avhandlingsavsnitt varje termin på seminariet, som både stimulerar till kontinuerlig textproduktion hjälper den forskarstuderande att reflektera över och diskutera sina framsteg hittills.

Det finns också delar av doktorandstegen som ska hjälpa doktoranderna att planera sitt avhandlingsarbete. De två viktigaste är halvtids- eller licentiatseminariet (båda formerna förekommer) och slutseminariet som hjälper doktoranderna att genomföra sin forskning inom givna tidsramar. De här momenten ger också lärarkollektivet insikt i de enskilda doktorandernas framsteg, vilket gör det möjligt att rikta extra insatser mot de doktorander som behöver det.

Det finns också delar av doktorandstegen som ska hjälpa doktoranderna med tidsanvändning och tidsplanering för de delar av deras arbete som inte är specifikt relaterade till avhandlingen. Detta inkluderar individuell rapportering av undervisning och assistenttimmar till både administrativ personal och personal som ansvarar för forskningsplanering och budgetering. Att ge doktoranderna ansvar för att rapportera dessa uppgifter lär dem också att tänka på sitt arbete i form av timmar och budget, vilket hjälper dem att få förståelse för dessa ofta ogenomskinliga aspekter av universitetens verksamhet.

Bortsett från de formaliserade kontrollerna i halvtids- eller licentiatseminariet och slutseminariet kontrolleras också doktorandernas tidsplanering genom de individuella studieplanerna och deras årliga medarbetarsamtal, som sker med avdelningschefen för den avdelning som doktoranden tillhör. Likaså avstäms doktorandernas arbete genom deras deltagande i Historiska seminariet. Våra halvtids- eller licentiatseminarier och slutseminarier är tillfällen att uppmuntra doktoranderna att tänka på tidsplanering och tidsanvändning. De formella målen för seminarierna är tydliga och doktoranderna uppmuntras att planera för dem genom hela sitt doktorandarbete.

Att presentera ett planerat avhandlingsavsnitt varje termin vid forskarseminariet är också ett bra verktyg för att lära sig tidsplanering, speciellt då det sker tidigt i och kontinuerligt genom forskningsprocessen. Detta gör det möjligt för doktoranden att diskutera sin progression och sina planer med seniora forskare som annars inte deltar i deras avhandlingsprojekt i egenskap av handledare.

Den återkommande handledningen är annars den viktigaste informella möjligheten att lära doktorander hur de ska planera sin tid. Det är en återkommande möjlighet för noggranna och detaljerade diskussioner om doktorandens progression med två (eller tre) seniora forskare som har en tydlig förståelse för både forskning och forskarutbildning.

Den individuella studieplanen är också ett viktigt verktyg. Den kompletteras eller revideras årligen vilket möjliggör direkt inblick i hur projektet och forskarutbildningen går. Det är således en formaliserad dokumentation av tidsplaneringsaspekten av arbetet, men är också ett pedagogiskt verktyg som styr diskussionen mellan handledare och doktorand när det gäller tidsplanering. De utvecklingsplaner som blir resultatet av medarbetarsamtalet är också en möjlighet för formaliserad diskussion om tidsplanering.

Den primära träningen i att presentera och kritiskt diskutera vetenskapliga texter sker på tre sätt: genom de obligatoriska kurserna, genom deltagande och presentationer vid Historiska seminariet och genom doktorandstegen. Förutom detta uppmuntras doktoranderna att delta i konferenser och workshops samt involveras i att skriva forskningsansökningar.

Våra obligatoriska kurser är tänkta att innehålla flera moment där doktoranderna ska presentera forskning, som sedan diskuteras i grupp. Exempelvis är den obligatoriska kursen, Kultur- och socialhistoria (9 hp), tänkt att organiseras genom en serie doktorandledda presentationer och diskussioner av kultur- och socialhistoriska klassiker samt en egen genomförd kulturanalys. På denna kurs får samtliga kursdeltagare presentera egna och andras forskningsresultat och diskutera dem under överinseende av en disputerad lärare. Ett annat exempel är kursen Historikerprofessionens roller och uppgifter, där doktoranden ska genomföra någon form av utåtriktad aktivitet gentemot samhället utanför högskolan. Det kan vara t.ex. att hålla en populärvetenskaplig föreläsning eller att skriva en populärvetenskaplig artikel.

På Historiska seminariet har doktoranderna möjlighet att presentera sitt vetenskapliga arbete skriftligt och muntligt och diskutera det. De uppmuntras att presentera en gång per termin. Seminariet ger dem möjlighet att i en trygg miljö presentera sitt arbete och få frågor som de därmed kan träna på att besvara. På seminariet finns också möjlighet att göra övningspresentationer inför konferensresor. Inom ramarna för doktorandstegen får doktoranderna ytterligare övning i att diskutera sin forskning i alltmer disputationlika former, från en relativt informell diskussion av PM:et till det disputationlika slutseminariet.

Doktoranderna uppmuntras också att delta i *konferenser och workshops*. Vi har ett formaliserat samarbete med forskarutbildningen i Historia vid Karlstads universitet som säkerställer en sådan workshop varje år. Vidare uppmuntras doktoranderna att söka medel för att delta i nationella och internationella konferenser. Därmed tränas de i såväl att skriva ansökningar som konferensdeltagande. Vår nuvarande doktorand, som inledde sin forskarutbildning i slutet av 2015, har deltagit och presenterat på en workshop i Karlstad (finansierad av LiU) och ett antal konferenser. Han är även ansvarig för en nationell arbetslivskonferens om särdragen hos den svenska tjänstemannarörelsen i ett Nordiskt perspektiv som planeras under försommaren 2017.

Dokumentationen i den individuella studieplanen säkerställer att frågan om sådant deltagande ses som en del av utbildningen och följs upp. På konferenser tränas doktoranderna i att presentera sin forskning som papers, posters och muntliga framföranden. Det gäller både internationella och nationella konferenser. Doktorandernas konferensdeltagande ska sedan dokumenteras i de individuella studieplanerna och följas upp av handledaren.

För doktorander som är i slutet av sin doktorandtid gäller att de ska involveras i att skriva forskningsansökningar, vilket är en central form av kontakt med vetenskapssamhället. Detta ger träning i att förstå vikten av att formulera sig inom ramen för en specifik utlysning, träning i att skriva kort om en idé på ett sätt som är vetenskapligt korrekt och tillräckligt spännande för att väcka forskningsfinansiärernas intresse. Minst ett tillfälle per termin ägnas åt att behandla forskningsansökningar vid Historiska seminariet. Därmed får doktoranderna insyn i och blir bekanta med denna genre redan från början av i sin forskarutbildning.

Vi säkerställer att doktoranderna gör detta genom att de får öva sig på att, i muntlig och skriftlig form, presentera och diskutera forskning 1) inom ramen för de obligatoriska kurserna, 2) genom Historiska seminariets verksamhet, 3) genom doktorandstegens seminarier, 4) genom den individuella studieplanen där konferensdeltagande ska dokumenteras, och 5) genom handledning.

Våra doktorander får omfattande träning i att muntligt och skriftligt presentera sin forskning inom ramarna för forskarutbildningen. Det handlar här både om att själva presentera och diskutera sin forskning, men också om att observera hur mer erfarna doktorander/andra forskare betar sig inom ramarna för obligatoriska kurser, programseminarier och doktorandstegen.

När det gäller träning genom konferensdeltagande och ansökningar finns ett större mått av frivillighet för doktoranden. Detta handlar främst om handledaraktivitet för att understödja doktoranderna att våga ge sig ut i världen med sin forskning. Doktorander med konferensaktiva handledare får därmed i allmänhet en enklare resa ut i vetenskapssamhället än andra doktorander även om alla doktorander uppmuntras till konferensdeltagande. Dock är miljön mycket aktiv i konferenssammanhang och det borde te sig naturligt för de flesta framtida doktorander att även ge sig ut i konferenssammanhang. Att vår nuvarande doktorand presenterar bidrag på konferenser anser vi visar att systemet med uppmuntran är välfungerande.

Genom de obligatoriska kursernas doktorandaktiva former, Historiska seminariets verksamhet och doktorandstegens successivt alltmer disputationliknande former arbetar vi aktivt för att doktoranderna ska kunna presentera och diskutera sin forskning inom akademien i både muntlig och skriftlig form. Vi anser att detta säkerställer att doktoranderna uppnår dessa examensmål.

Doktoranderna möter under forskarutbildningen på olika sätt det omgivande samhället. Först måste de goda möjligheterna till undervisning främst på grundutbildningen utnyttjas. På institutionen finns Centrum för lokalhistoria med ett stort nätverk innehållande kulturarvets aktörer som arkiv, bibliotek och museer, liksom kulturarvets frivilligarbetare (t ex hembygdsrörelsen). Avdelningen för historia har genomfört flera utbildningar riktade till guider i Östergötland och en av våra lärare är ordförande för den regionala enheten av Historielärarnas förening. Under 2017/18 kommer "Historia i Linköping" vara tema för det så kallade Strimmaseminariet som Filosofiska fakulteten organiserar och som riktar sig till allmänheten. Här medverkar våra doktorander tillsammans med seniora forskare. Universitetet har en digital frågespalt, Fråga en forskare där forskare inom huvudområdet Historia deltar. Som nämndes ovan tematiseras historikers relation till det omgivande samhället på den obligatoriska kursen Historikerprofessionens roller och uppgifter.

Att gå på disputationer är en viktig del av forskarutbildningen, vilket även inbegriper besök på disputationer i andra discipliner och miljöer än vår egen. Att noga följa disputationer är en viktig metodövning i kritisk granskning och argumentation och ger dessutom en insikt i hur det vetenskapliga samtalet går till inom olika discipliner och forskningsfält.

För att få dimension i forskarutbildningen krävs vid sidan av fakultetsanslag extern finansiering. Själva valet av forskningsområde för doktorandernas avhandlingsprojekt måste således i någon mening vara samhällsrelevant och bidra till samhällets utveckling för att beviljas medel från något forskningsråd.

Den externa finansieringen av framtida doktorandanställningar innebär att vi kommer att formulera forskningsproblem som också är av vikt för samhällets utveckling. Exempel på sådana forskningsområden som nu är externfinansierade och som bedrivs av seniora forskare i Historia på ISAK är judiska kvinnors erfarenheter av sexism och antisemitism, migration och kulturarv under 1900-talet och 2000-talet; som i hög grad handlar om samhällets utveckling. Vår nuvarande doktorand undersöker historiskt hur och varför den svenska tjänstemannarörelsen, TCO, kunde växa sig så stark under efterkrigstiden; ett forskningsprojekt med tydlig samhällsrelevans. Ett annat exempel är projektet om hur skolbarn relaterar till historiska platser, finansierat av RAÄ. Förra året gjordes på avdelningen en läromedelsgranskning på uppdrag av Forum för levande historia.

Dessa strukturella förutsättningar gör att diskussioner om samhällsutvecklingen genomsyrar vår forskning och kommande doktorandanställningar, de obligatoriska kurserna, seminarierna och därmed vår forskarutbildning. Därför bedömer vi att alla framtida doktorander kommer att bidra till ett livaktigt arbete för att bidra till samhällets utveckling och andras lärande, både som forskare och i dialog med andra kvalificerade professionella sammanhang.

Doktoranderna har vidare möjligheter att bidra till andras lärande genom att undervisa på olika kurser inom LiU som en del av sin assistenttjänstgöring. Genom att undervisa bidrar doktoranderna därmed direkt till andras lärande. För att få undervisa måste doktoranderna gå den obligatoriska kursen Lärande och kunskap (6 hp) som anordnas av Linköpings universitet. Därtill ingår kursen Historieundervisning i högre utbildning (7,5 hp) i det obligatoriska kurspaketet som samtliga doktorander i forskarutbildningen i Historia ska läsa. Historiker i miljön har varit pådrivande för att historieundervisning i högre utbildning ska vila på vetenskaplig grund. Exempelvis har vi ordnat "The Linköping Conference on History Teaching and Learning in Higher Education" 2014.

Vi säkerställer att doktoranderna får förutsättningar för att bidra till samhällets utveckling och andras lärande genom: den institutionella forskningsmiljön där externfinansiering och samhällsrelevans är hörnstenar. Genom att alla framtida doktorander deltar i diskussioner på seminarierna säkerställer vi en levande och ständigt närvarande diskussion om hur vi som historiker kan bidra till samhällets utveckling och andras lärande. Under våren 2017 har vi dessutom exempelvis ett seminarie tillfälle som explicit kommer att behandla temat historikernas och historievetenskapens roll och relation till samhällsutvecklingen. Två inbjudna forskare kommer för att leda och diskutera temat under rubriken "Att delta eller att stå bredvid: Upprättelseprocesser och historikernas risker och möjligheter." Alla

doktorander ska gå den obligatoriska högskolepedagogiska kursen liksom kurserna Historieundervisning i högre utbildning (7,5 hp) och Historieprofessionens roller och uppgifter (7,5 hp) och de kommer att uppmuntras att undervisa.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

I de *obligatoriska kurserna* inryms flera moment som syftar till att öka doktorandernas intellektuella självständighet. I varje kurs finns individuella skrivuppgifter och krav på muntliga presentationer, där de förväntas artikulera ett självständigt förhållningssätt till det specifika kursinnehållet. Frågor om detta aktualiseras också i metodkursen, där även forskningsetiska frågor tas upp. Senare i doktorandernas utbildning tas dessa frågor framför allt upp i samband med den kontinuerliga handledningen och under seminarierna där doktoranderna presenterar tidiga versioner av artikel- och avhandlingsmanus. Här aktualiseras frågor om hur de förhåller sig till tidigare forskning, teoretiska skolbildningar och inarbetade metodansatser och huruvida de gör det på ett självständigt, redligt och etiskt sätt. De socialiseras därmed i forskningens redlighet och etik genom att observera forskare och äldre doktorander. Vikten av att utveckla doktorandernas självständighet markeras också genom att de tidigt förväntas att aktivt bidra till seminarierna och representera den vetenskapliga kompetens de besitter i förhållande till seminarier som helhet.

Den forskningsetiska aspekten aktualiseras särskilt i etikkurser där denna är central och i forskningsetiska seminarier, som förekommer inom ramen för Historiska seminarier. Hösten 2016 hade vi till exempel ett specialseminarium om forskningsfusk. Seminariet inleddes av två inbjudna forskare, Christian Berggren och Solmaz Filiz Karabag, som nyligen publicerat en uppmärksammad artikel i ämnet.

Vid Linköpings universitet anordnas det årligen återkommande kurser i forskningsetik för doktorander som doktoranderna uppmuntras att gå. Under VT 2017 går två seniora forskare kursen "Introductory Course in Research Ethics". Detta är en introduktionskurs i forskningsetik inom samhällsvetenskap och humaniora, som är öppen för doktorander, handledare och forskare vid Linköpings universitet. Kursen behandlar forskningsetiska problem och begrepp, såsom t.ex. informerat samtycke, forskningsfusk och oredlighet och forskarens ansvar för konsekvenserna av sin forskning. Kursen ges återkommande vid Linköpings universitet och samtliga doktorander uppmuntras att gå denna kurs.

Den intellektuella självständigheten, vetenskapliga redligheten och forskningsetiska bedömningsförmågan säkerställs framför allt kontinuerligt genom dialogen med huvudhandledare och biträdande handledare. Graden av intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet förväntas utvecklas ytterligare under forskarutbildningens gång och det övergripande ansvaret för att tillse att så sker åvilar huvudhandledaren. Detta gäller inte enbart det enskilda avhandlingsarbetets utveckling, utan även doktorandens deltagande i seminarier, undervisning och avdelningens intellektuella miljö som helhet.

Att kraven på självständighet, redlighet och etik uppfylls granskas dessutom vid halvtidsseminarium (lic-seminarium) och slutseminarium. På dessa öppna seminarier granskas avhandlingsmanuskript av externa opponenter och från handledarna fristående läsgrupper bestående av särskilt utsedda seniora forskare. Denna läsgrupp sammanställer vidare skriftliga rekommendationer om vad som framdeles behöver beaktas. Dessa seminarier utgör kontrollpunkter för att bedöma hur väl förväntningarna i ovan nämnda avseenden infriats och vad som eventuellt behöver åtgärdas inför avhandlingsarbetets fortskridande. Återkommande möjlighet att träffa forskarutbildningsstudierektor säkerställer att möjligheten att byta handledare värnas, och därmed möjlighet till intellektuell självständighet.

Sammanfattningsvis anser vi att vårt arbete för att skapa självständiga, redliga och etiska forskare håller en hög kvalitet. Frågor om redlighet och etik är och kommer att vara ständigt närvarande i miljön genom kurser, seminarier och doktorandstegen. Vårt deltagande i nationella forskarskolans skrivbordsutbyte och samarbete med Karlstads universitet möjliggör gästspel i andra akademiska miljöer, vilket ger doktoranderna förutsättningar att utveckla en bred kontaktyta och självständighet i

förhållande till handledare. Möjligheten att presentera vid andra seminarier (vid Linköpings universitet på Tema Q eller Disa-seminariet) eller vid något av den nationella forskarskolans lärosäten eller vid Karlstads universitet är tänkta att stimulera doktorandernas intellektuella självständighet i förhållande till det egna arbetsseminariet, men också leda till en stärkt argumentation för de val som gjorts. Reflexiviteten och den vetenskapliga redligheten gagnas på så sätt.

Frågor rörande vetenskapens möjligheter och begränsningar samt dess roll i samhället har flera beröringspunkter med Historia som forskarutbildningsämne. Både teoretiska och empiriska diskussioner om forskningens roll i samhället är centrala inom historievetenskapen. De *obligatoriska kurserna* på forskarutbildningen innefattar litteratur som direkt berör dessa frågor. Kursen *Historikerprofessionens roller och uppgifter* (7,5 hp) behandlar specifikt dessa frågor. Kursen syftar till att uppmuntra *en reflektion* om den egna forskningens möjligheter och begränsningar samt dess roll i samhället. Historievetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används är även ett återkommande tema i de *seminarier* där även disputerade forskare och forskarstuderade presenterar och diskuterar utkast av varandras texter. Flera av de seniora forskarna i miljön arbetar med forskning som direkt anknyter till frågor om hur ämnet historia brukats och missbrukats i historien. Det finns vidare på avdelningen en bred erfarenhet av olika former av *samverkan* med aktörer inom såväl offentlig sektor, lokalhistoria, skola och kulturarvssektorn. Exempelvis har miljön flera forskare som ingår i expertgrupper och manusgrupper eller i styrelsen för olika kulturinstitutioner, och som anlitas i olika utredningar. Seniora forskare har således den senaste tiden haft förtroendeuppdrag för t ex TAM, Forum för levande historia, Föreningsarkivet i Linköping och Historielärarnas förening.

Vi tänker oss att vi kommer att säkerställa att doktoranderna får fördjupad insikt på detta område genom deras deltagande i de obligatoriska kurserna och på Historiska seminariet. I de obligatoriska kurserna och i synnerhet på kursen ”Historikerprofessionens roller och uppgifter” säkerställer vi det genom skriftliga och muntliga uppgifter under kursernas gång, samt genom examination av litteraturen. Kursen består av seminarier som ger doktoranderna inblick i forskning om historikerprofessionens möjligheter, begränsningar, roller och uppgifter. Deltagarna läser aktuella studier samt skriver egna paper om dessa texter som presenteras och diskuteras vid seminarier. Inom ramen för kursen ska den forskarstuderande genomföra någon form av aktivitet som innebär att den forskarstuderande presenterar och diskuterar forskning och forskningsresultat för en publik utanför vetenskapssamhället.

Doktoranderna ska på flera sätt vara delaktiga i diskussioner om historievetenskapens möjligheter och begränsningar, samt dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. Detta beror inte minst på det faktum att sådana frågeställningar har starka beröringspunkter med själva ämnet för forskarutbildningen. Genom att avdelningens forskning till stor del ligger i och angränsar till forskningsområden som exempelvis didaktik, genus, hälsa, kulturarv, migration, turism och skola blir historievetenskapens möjligheter, begränsningar och roll i samhället en central del av avdelningens forskningsverksamhet. Detta gör att diskussioner om historievetenskap och samhälle genomsyrar hela verksamheten.

Arbetslivets perspektiv

I syfte att stötta doktoranderna i övergången till ett arbetsliv efter disputationen är det obligatoriskt för doktoranderna att delta i en kurs om karriärplanering (LiU-2011-01873). I fokus för det kurstillfälle som genomförs under senare delen av doktorandstudierna står frågor kring hur doktoranden går vidare efter avslutad utbildning. Exempelvis lyfts frågor om processen kring forskningsansökningar, olika former av forskningsfinansiering, villkoren för fortsatt forskningsverksamhet efter disputationen, hur presumtiva arbetsgivare inom akademien resonerar kring meritbedömning osv. Vid detta kurstillfälle betonas även vikten av att de under utbildningen förvärvade specialistkunskaperna vidareutvecklas genom att knyta kontakter såväl inom som utom akademien. Även nyttan av att skapa nätverk diskuteras, liksom forskarens roll som entreprenör. Flera konkreta exempel på nätverksbygge och

entreprenörskap ges och de kommersiella sidorna av vetenskaplig verksamhet diskuteras ur olika perspektiv.

Vår nuvarande doktorand har en tydlig koppling till arbetslivet såväl genom sitt val av avhandlingsämne som genom det faktum att han arbetar centralt inom den fackliga organisationen TCO. Hans forskningsresultat är synnerligen samhällsrelevanta och har återverkningar på den allmänna synen på den svenska välfärdsmodellen med starka parter på arbetsmarknaden.

Generellt kan man säga att vi mycket medvetet förbereder nuvarande och kommande doktorander för en arbetsmarknad. Inom akademien är lärarkategorin både lärare och forskare. Här gäller såväl kvalitet som kvantitet. Den som inte gjort tillräckligt många lärartimmar kommer inte kunna få en fast läroanställning eftersom såväl undervisningen som forskningsdelen tillsammans utgör kravmodell. Hit hör också förberedelser som hänger samman med internationalisering till en allt mer globaliserad värld.

Vår institution har betydande undervisningsuppdrag, där det allt som oftast uppstår behov av tillskott från våra doktorander. Upp till 20 procents undervisning under doktorandtiden gör det möjligt att räkna av tid så att den sammanlagda forskarutbildningstiden maximalt uppgår till fem år. Erfarna lärare kan fungera som mentorer under den tid som så kräver. Tillsammans med de universitetspedagogiska kurser som vår interna fortbildningsavdelning, Didacticum, erbjuder möjliggörs att våra doktorander får en gedigen undervisningserfarenhet. Det kan tilläggas att vi ger kurser för både svenska och internationella studenter och att miljön har avtal om internationellt läroutbyte vilket möjliggör för doktorander att skaffa sig erfarenheter av att undervisa på såväl svenska som engelska.

Det är känt att doktorer i Historia också uppfattas som användbara i andra intellektuella miljöer än högskolans. Våra doktorander blir duktiga på att analysera texter, tillämpa källkritik och på att skriva och framträda och förmedla forskningsresultat. Bland dem som tidigare disputerat i Linköping på historievetenskapliga ämnen har flera fått arbete på Landsarkivet eller andra statliga myndigheter. Eftersom vår forskarutbildning just startat har vi inga egna alumner att stämma av med. Däremot har LiU ett utvecklat arbete med sina alumner, en verksamhet som vi kan ta del av. Då många av kollegiets medlemmar har erfarenheter av doktorandhandledning sedan tidigare finns ett kontaktnät och kunskaper samlade utifrån detta. Dessa har delvis legat till grund för planeringen av vår forskarutbildning. Tillsammans med institutionens andra forskarutbildningar, (Tema Q) och Pedagogiskt arbete, kan erfarenheter hämtas som kan tjäna forskarutbildningen i Historia. Här finns ändå fortfarande mycket att göra.

Såväl ämnesmötet som Historiska seminariet diskuterar förutsättningarna för forskning och tjänster på olika håll i landet. I vår grupp finns såväl fackliga företrädare som institutionens prefekt som sitter centralt placerad i rektors prefektledningsråd där rekryteringsfrågor och förutsättningarna för att driva ett universitet diskuteras. Erfarenheterna härifrån kommer doktorandgruppen till del.

Doktoranders perspektiv

Alla doktorander har tillgång till en arbetsplats vid ISAK. Varje doktorand och varje anställd utrustas med en dator och en modern telefon då de börjar och deras behov av olika programvaror och datorrelaterad utrustning tillgodoses och anpassas individuellt. De första åren delar doktoranderna i regel rum och ambitionen är att doktorander med hög närvarofrekvens ska beredas plats i eget rum när avhandlingsarbetet närmar sig sitt slut.

Den psykosociala miljön är viktig för doktoranderna, vilket uppmärksammats inom ISAK. På LiU finns flera doktorandnätverk som anordnar seminarier på teman som doktoranderna bestämmer. ISAK har ett Likavillkorsombud. Vi har också ett väl utarbetat samarbete med universitetets företagshälsovård, vilket bland annat innehåller stresshantering.

Samtliga doktorander antagna till forskarutbildningar vid Filosofiska fakulteten deltar i en för doktoranderna obligatorisk kurs i karriärplanering (se ovan). Kursen utgörs av två heldagstillfällen, det första tillfället genomförs tidigt under forskarutbildningen medan det andra anordnas under den senare delen av forskarutbildningen. Vid det första kurstillfället diskuteras vad som kan känneteckna en forskarutbildnings karriär och konkreta exempel på olika vägar efter forskarstudierna presenteras. Vidare behandlas forskarutbildningarnas plats i den generella forskningspolitiken, universitetets och fakultetens riktlinjer och policys kring forskarutbildning, rättigheter och skyldigheter för doktorander och lärare, frågor kring anställningsförhållanden och social trygghet med mera.

LiU genomför regelbundet undersökningar om hur doktorander, anställda och studenter upplever sin studie- och/eller arbetssituation vid LiU. Den senaste doktorandundersökningen, vilket var den femte, genomfördes 2015 (Dnr LiU-2015-00900). En ny undersökning genomförs under våren 2017. Utifrån de resultat som framkommit i doktorandundersökningen anordnar vi på institutionen ISAK särskilda uppföljningsmöten med institutionens doktorander. Efter diskussion med doktoranderna upprättas handlingsplaner i syfte att vidareutveckla forskarutbildningen och att förbättra doktorandernas arbetsmiljö. Resultaten från doktorandenkäten utvärderas även av institutionens arbetsmiljökommitté och diskuteras med de fackliga organisationerna i den lokala samverkansgruppen på ISAK innan kommentarer/analysen sedan förs vidare till fakultets- och universitetsnivå.

Vid Filosofiska fakulteten, som är den fakultet som forskarutbildningen i Historia tillhör, finns doktorander representerade i de organ (fakultetsstyrelse samt forskarutbildningsnämnd) där frågor om forskarutbildning behandlas och beslutas. Vid ISAK är doktorandgruppen representerad i institutionsstyrelsen, där också studentkåren utöver doktoranderna finns representerad.

Enligt beslut vid LiU (LiU-2014-00530) gäller, utöver det som föreskrivs i högskoleförordningen, att den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden och fakultetsstyrelsen har under utbildningstiden och vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år och doktoranden och huvudhandledaren ska informera fakultetsstyrelsen om hur utbildningen fortskrider. Huvudhandledarnas uppgift är primärt att leda och handleda avhandlingsarbetet och examinationen på kurserna. Om problem uppstår är forskarstudierektorn den person som såväl handledare som doktorand kan vända sig till för att dryfta eventuella problem i handledningsrelationen.

Jämställdhetsperspektiv

Arbetet med ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförandet är organiserat och bedrivs på olika nivåer. Vi ingår naturligtvis och är aktiva aktörer i det övergripande jämställdhetsarbetet vid Linköpings universitet. Det övergripande jämställdhetsarbetet vid LiU har bl.a. sin utgångspunkt i diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder, lika rättigheter och möjligheter samt förbud mot diskriminering, regeringens jämställdhetspolitiska mål och uppdrag om jämställdhetsintegrering samt LiU:s ambition om att uppnå jämställdhet på alla nivåer.

Jämställdhetsarbetet vid LiU är organiserat på flera olika nivåer och av olika funktioner. En av våra aktiva handledare ingår i universitetets resursgrupp med fokus på genus och jämställdhet: Lika villkor. Lika Villkor ansvarar för att bedriva ett övergripande jämställdhetsarbete som bidrar till och skapar förutsättningar för ett lokalt jämställdhetsarbete vid LiU.

Det huvudsakliga arbetet med jämställdhetsintegrering genomförs i det dagliga arbetet och undervisningen vid avdelningen, av och genom varje medarbetare i mötet med kollegor och de forskarstuderande i undervisnings-, seminarie- och mötessituationer.

Som tidigare nämnts har vi för nuvarande enbart en aktiv doktorand i forskarutbildningen i Historia. Vid framtida doktorandrekruteringar kommer vi att eftersträva balans i doktorandgruppen ur ett

jämställdhetsperspektiv. Den andra forskarutbildningen vid avdelningen, den i Pedagogiskt arbete, har två doktorander, en man och en kvinna.

Det finns för nuvarande 9 disputerade forskare på avdelningen som utgör en pool med möjliga handledare för doktorander. Följande lärarkategorier finns i ämnet Historia: 3 biträdande professorer, 2 docenter och 4 lektorer. Könsfördelningen är ojämn, En tredjedel kvinnor totalt sett. Bland forskningsledarna på avdelningen (biträdande professorer och docenter) är könsfördelningen ojämn, enbart en kvinna är biträdande professor och inte någon kvinna är docent. Avdelningschefen och forskarstudierektorn är dock kvinnor och aktiva inom forskarutbildningen. Vi är medvetna om den manliga dominansen i handledarkollektivet och att enbart män är aktiva handledare inom den egna forskarutbildningen. De kvinnliga forskarna i miljön är dock aktiva handledare i andra närliggande forskarutbildningar (Tema Q och Pedagogiskt arbete). Kvinnorna i miljön tar även ett stort ansvar för den kollektiva miljön och är involverade i forskarutbildningen i Historia i egenskap av forskarstudierektor, ledare för handledarkollektivet, seminarieledare och avdelningschef.

Såväl manliga som kvinnliga lärare ska undervisa på utbildningens obligatoriska kurser. Innehållet på de planerade obligatoriska kurserna har genomgående ett genusperspektiv och kommer att ha kurslitteratur som är författad av såväl kvinnliga som manliga forskare. Samtliga lärare är medvetna om vikten av ett jämställdhetsperspektiv i utbildningen. Två lärare är dessutom aktiva forskare inom genus/maskulinitetsforskning samt intersektionalitets/sexism-forskning. Därmed blir detta självklara perspektiv och utgångspunkter såväl i diskussioner om det dagliga undervisnings- och kvalitetssäkringsarbetet som vid vetenskapliga diskussioner och texter vid historiska seminariet.

Eftersom vi precis har startat vår forskarutbildning har vi ännu inte gjort någon uppföljning för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande eller omsatt några resultat av uppföljningen i relevanta åtgärder för kvalitetsutveckling samt återkopplat till relevanta intressenter. Vi är dock medvetna om att genus- och jämställdhetsintegrering av utbildningens innehåll, genomförande och utveckling samspelar med våra förutsättningar och förmåga som lärare och forskare att individuellt och kollegialt reflektera kring vilken kunskap som lyfts fram, görs viktig och vilka kunskaper, roller och ansvarsuppgifter som premieras och legitimeras. Vi ser det som vår uppgift att synliggöra och utmana detta i miljön, dels genom att föregå med gott exempel och synliggöra att män och kvinnor kan inneha alla befattningar och ansvarspositioner (samt får lika förutsättningar det vill säga tid och resurser för att genomföra sina uppdrag) samt i undervisningen diskutera och problematisera genus- och jämställdhetsperspektiv på det förflutnas samhällen och aktörer samt på historievetenskapen som disciplin.